Ր. ՏԱՐԻ ԹԻՒ 311 ՉՈՐԵՔՇԱԲԹԻ 26 ՅՈՒՆՎԱՐ 1877

ԱԶԳԱՅԻՆ

ՏՆՕՐԷՆ ԽՄԲԱԴԻՐ
ԵՒ
ԳԱՍԱՊԱՆԱՏՈՒ
ՆԻԿ. Մ. ԹԻՒԼՊԷՆՏՃԵԱՆ

ԳԻՆ 30 ՓԱՐԱՅ

ԽՄԲԱԳՐԱՏՈՒՆ
Ղալաթիա Բէրչէմպէ Բազար
Իքսէ Խանի դէմը Սամուր փո-
ղոց Թիւ 8

ԿԱՂԱԿԱԿԱՆ

ԹՈՒՐՔԻՈՑ ԿՐԻՍՏՈՆԵԱՑԻ ԵՒ ՌՈՒՍԻԱ

Տաճկաստանական պատերազմին մը հաւանականութեանը վրայ խօսելով ռուսական կուսակցութիւնները կ'ուզեն թերթը կըսէ թէ բնաւ տարակոյս չ'վերցներ որ Արեւելեան քօռած խնդիրը, իր այժմու կերպարանքին մէջ, աւելի եւրոպական խնդիր մ'եղած է, քան թէ սոսկ ռուսական խնդիր մը։

Ռուսիոյ [illegible], երբէք եւրոպական տէրութեանց լիազօր փոխանորդներէ կազմուած քոնֆէրանսի մը մէջ ոչ լուծուած ու քննուած են ցարդ, և ոչ ալ այդ եղանակաւ լուծուելու պէտք մ'ունին, Այժմու խնդիրը ոչ միայն Ռուսիոյ և ուրիշ մէկ քանի տէրութեանց, այլ բոլոր Եւրոպայի ալ կ'վերաբերի։ Եթէ ասի լոկ ռուսական խնդիր մը եղած ըլլալը, զայդ լուծելու և կարդադրելու համար Եւրոպայի կարծիքն կամ թոյլտուութիւնն ուզելու պէտք մը չ'էր ունենար։ Ռուսիոյ կառավարութիւնն ի հարկին առանձինն ու միայնակ ալ գործելու դիտաւորութիւնն յայտնելովը, նպատակն էր այդ խնդիրը եւրոպական տէրութեանց դատաստանին յանձնել նախ, և հետեւաբար պատերազմ մ'ալ եթէ հարկ լինէր՝ Եւրոպայի որոշումն ու վճիռը գործադրած ըլլու համար պիտի ընէր զայդ։

Իսկ այդ որոշումն ու վճիռը, եթէ քոնֆէրանսին մէջ յայտնուած կերպարանքին մէջ մնայ, նշանակութենէ զուրկ որոշում մ'եղած կըլլար, և մարդ մտքէն պէտք չէր անցնել որ ասոր համար պատերազմի մը բոլոր ծանրութիւնը Ռուսիա ինքը յօժարի միայնակ իր վրայ առնուլ։ Եթէ Ռուսիա հարկադրուի սուրը պատեանէն քաշելու, տարակոյս չ'կայ թէ այդ բանը չ'պիտի ընէ՝ բայց եթէ Եւրոպայի վրայ երկար աստենէ ի վեր ծանրութիւն ու նեղութիւն պատճառող Արեւելեան խնդրոյն մէկ վերջնական լուծումն"ու կարդադրութիւնը ձեռք բերելու համար։

Բայց տեսնենք անդամ մը թէ այդ վերջնական կարգադրութեան ժամանակը հասա՞ծ է մի։ Ոչ Ռուսիոյ և ոչ ալ Եւրոպայի չահը կը նեբէ որ այս միջոցիս այդպիսի հիմնական միջոց մը ձեռք առնուի։ Դէպքերն տակաւին այնքան չեն հասունցած որ կարենան վերջնական լուծում մը յառաջ բերել, և առ այդ պէտք եղած տարերքն ալ դեռ պատրաստ չեն։

[illegible] և այլ ժողովուրդները փոխադարձաբար և իրարու դէմ ունեցած իրենց հակառակութեանը, հակակրութեանը և ինքնասիրութեան հին աւանդութիւնն տակաւին կը պահեն, որոց այս ընթացքը միշտ օսմ. կառավարութեանը այժ տուած, ու եւրոպայի ալ միշտ անվստահութիւն ներշնչած է։ Ցոյներն միշտ Օսմ. լուծը թօթափելու համար Սլաւոց բըրած ճիդ ու ջանքերը՝ իրենց օգտին դործածել նայած են, առանց Սլաւաց օգնելու՝ իրենց համար աւելի մեծ օգուտներ ձեռք ձգել յուսալով։ Բումանիա ինքզինքը պատրաստ կը հրատարակէ չեղոք կենալու, անշուշտ յուսալով իւր անկախութիւնն ստանալ ի վարձատրութիւն իւր այս չեզոքութեանը։

Թուրքիոյ քրիստոնէից մէջ կեցած այս ցաւալի անմիաբանութիւնն է եւրոպայի ալ ցոյց տուած տարակուսանաց ու վարանման բուն պատճառը, Դրան հպատակ քրիստոնեաները Թուրքիոյ լուծէն ազատելով Արեւելեան խնդրոյն բանաւոր լուծում մը տալու կարելիութեանը նկատմամբ։

Ասի բաւականէ հասկցնել ու բացատրել եւրոպական արքունեաց մէջ տակաւին տիրած սա համոզումը թէ, Ցաճկներն եւրոպայի պէտք են դեռ Պալդանի գաւառաց մէջ իբրև նախապատիւ իշխող տարերք։

Քանի որ Թուրքիոյ քրիստոնեայք չը ճանչեն ու չը դիտեան թէ ի՞նչ են իրենց չահերն, Ռուսիոյ համար անկարելի պիտի ըլլայ իրենց օգնելու մասին ունեցած փափաքը լիովին իրականացնելու։ Ռուսիա չը կրնար լինքն առանձինն իր վրայ առնուլ այնպիսի գործ մը՝ որ Թուրքիոյ հպատակ բոլոր քրիստոնեայներն կարծես ձեռքերնուն եկած ամեն ճիգը կ'թափեն ղայդ անյաջողութեան և անկարելիութեան դատապարտելու համար։

ՕՏԱԳԱՒԱՌ

ԴԵՍՊՆԱԺՈՂՈՎՈՑ ԱՐԱՐՔԸ

Շար. տես Թիւ 310

Լորտ Սալիսպըրի կըսէ թէ քոնֆէրանսին առաջարկած այդ փոքրիկ մաս մ'երկիրներուն յիշեալ իշխանութեանց Թողուելէն՝ Թուրքիոյ ամբողջութեանը ջնաս մ'եղած չըլլար, ասկից զատ Թողուած երկիրները դարձեալ կրնան Դրան դերիշխանութեանը տակ դրուիլ։

Սըր Հէնրի Իլբըթ կըսէ թէ ռըմբաձդութեան այժմու կատարելագործեալ վիճակին մէջ փոքր Զվըրնիքը Սերվիոյ ձեռքն անցնելը մեծ կարեւորութիւն մը չունենար։ Միւս փոխանորդներն ալ դրեթէ միաբան կ'պնդեն թէ «իրաց ներկայ կացութեան պահպանութեան» խօսքը՝ սահմանագծերն ուղղելու գաղափարը չը մերժեր։ Ա՛ս այս օսմ. փոխանորդք կ'պատասխանեն թէ չեն կրնար հաւատալ որ Անգղիա կարենայ այսպէս ի նպաստ Սերվիոյ լուծել ու լծցնել անորոշ խնդիր մը։

Այս դիտողութիւններէն վերջը Սալիսբըրի փաշայ անդրիական առաջարկութիւնները պարունակող հեռագրին օրինակը կ'կարդայ, երբ կը հասնի այն տեղ որ կըսէ թէ «Դուռը թող ընդունի՛ Պօսնայի և Հերսեքի տեղական կամ վարչական ինքնօրինութիւն մը տալ, որով ժողովուրդն ալ կարենայ հսկել իւր տեղական պաշտօնակալութը վրայ . . .» Սըր Հէնրի Իլբըթ կ'յայտնէ թէ այդ

«պաշտօնական» բառը սխալմամբ դնուած է հոդ, ինչու որ անդղ. կառավարութիւնը «իրենց տեղական ֆոյձոյէ վրայ» դրած էր. բայց Սավֆէթ փաշայ կ'պնդէ թէ ստացած հեռագրին մէջ «տեղական պաշտօնական» դրուած էր։

Հուսկ ուրեմն Սբր Հէնրի Իւրթի ուրիշ մէկ քանի դիտողութիւններէն յետոյ, Շօտօրտի կոմսը կառավարկէ որ Սերվիոյ նկատմամբ տէրութեանց առաջարկութիւնները յօդուած առ յօդուած քննութեան առ[illegible] կընդունուին բայց ի շրդ.էն, որ փոքրը Զվօրնիքը Սերվիոյ թողուլ կը պահանջէր, որոյ դէմ օսմ. ներկայացուցիչը առարկութիւնները կ'հանէն։ Ցետոյ կարգը կուգայ Գալատաղի, սոր ալ վերաբերեալ առաջարկութեանց 1. 2 և 3րդ. յօդուածներուն վրայ օսմ. փոխանորդը կը յայտնէն թէ չեն կրնար վիճաբանիլ 4 և 5րդ. յօդուածները կընդունուին, և Շօտօրտի կոմսը կսկսի Պուլկարիոյ վերաբերեալ առաջարկութեանց ծրագիրն ընթեռնուլ։

Սավֆէթ փաշայ անմիջապէս կը բողոքէ 1. յօդուածին դէմ, որ Պուլկարիան երկու առանձինն կուսակալութեան բաժնել կառաջարկէր։ վերջին խռովութիւնները՝ կըսէ՝ վարչական բաժանումէ մը յառաջ չեկան, և ժողովրդեան մէկ մասն ալ շատ ժգոհ պիտի ըլլայ այդ նոր բաժա-

Լահէմ փաշայ կըսէ թէ, ըստ իւր կարծեաց, տէրութեանց այս աստիճան հիմնական փոփոխութիւններ պահանջել տուող բուն պատճառը սա եղած ըլլալու է թէ, ասոնք կուզեն որ ցեղի և կրօնի համեմատ բաժանում մ'ըլլայ, մինչդեռ Դուռը ընդհակառակն կ'նայի որ բոլոր իր այլևայլ ազդէ հպատակներն ի մի ձուլէ։ Հետևաբար Պուլկարիոյ վերաբերեալ յօդուածներէն մէկ քանին կ'մերժեն օսմ. փոխանորդը, մէկ քանին Դրան հարցնելու կ'վերապահեն և մէկ քանին կընդունին, գլխաւորաբար Շրդ. յօդուածին առջին հատուածը, որ աւաններու (նահիէ) բաժանումը կ'տրամադրէ, բայց չեն համաձայնիր աւան մը կազմելու համար հարկ տեսնուած բնակչաց թուոյն վրայ։ Յրդ. յօդուածը, որ կ'պահանջէր թէ՝ վիճակին ժողովրդեանը մեծամասնութեան դաւանած կրօնքէն ըլլալու է ընտրուելիք կառավարիչը, ասի Դրան հարցնելու կը վերապահուի. 4րդ. յօդուածին նկատմամբ Սավֆէթ փաշայ կ'յայտնէ թէ օսմ. կառավարութիւնը «Պուլկարիա» անունով երկիր չճանչեր, և թէ այդ անուանումը չընդունիր։ փոխանորդը կ'վստահայնեն թէ այդ բառը ուրիշ բանի համար գործածուած չէ՝ բայց եթէ զայդ միւս գաւառներէն որոշելու համար։ Սավֆէթ փաշայ յետոյ կ'բողոքէ կուսակալաց հնգամեայ պաշտօնավարութեան պայմանաժամ մը որոշելուն դէմ, առարկելով թէ Լիբանանու վարչական կազմութեանը հետ բնաւ նմանութիւն մը չունի սա։ Գ. Վէրթէր կըսէ թէ 5 տարուան պայմանաժամը խիստ հարկաւոր կ'նկատէ ինքը, որով նոր երաշխաւորութիւն մը տրուած կըլլայ թէ կուսակալը ստէպ չ'պիտի փոխուի։

Վիճաբանութեան շարունակութիւնը յաջորդ նստին թողլով, Սավֆէթ փաշայ առեանը կ'գոցէ, դիտել տալով և փափաք յայտնելով թէ լաւ կըլլայ քօնֆերանսին որոշմունքն ու վիճաբանութիւնք դաշտսր պահելով դուրս չհանել։

ՆԵՐՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

Նախորդ եպարգոսին յեղակարծ այս պաշտօնանկութիւնը այլև այլ պատճառներու կը վերբնծայուի, ոմանք սորա ներքինը արտաքին քաղաքական ազդեցութիւնք կ'նշմարեն, այլք ներքին քաղաքային պատճառներ, ուրիշներ ալ բարձր դատաճանութեան մը կամ դատադրութեան մը նշանները տեսնել կ'ղգան։

Մեք այս այլևայլ պատճառներուն որուն աւելի հաւանականութեան մօտ ըլլալն առանց քննութեան առնել ուզելու, այն պաշտօնանկութեան և տարագրութեանը նկատմամբ հաւաստի և վստահութեան արժանի աղբիւրէ մեր ստացած մանրամասն տեղեկութիւններն [illegible] դել բաւական կը համարիմք։

Նախորդ եպարգոսը առենէ մը ի վեր է որ նախարարութեան անդամներէն ոմանք, և մանաւորապար ճէվտէթ բաշային, Տամատ Մահմուտ բաշային և Սպարապետութեան նախարարը պաշտօնանկ ընելու և Սուլթանին երեսէն ձգելով ապաշնորհ ընելու մասնաւոր ճգանց հետ, նաև վ.Հ. Սուլթանին վայելած վեհապետական իրաւանց ալ նոր Սահմանադրութեան գծած սահմանը սեղմելով զանոնք չափաւորելու դիտման մը հետամուտ նետուիլը հատատուր է։

Եւ որովհետև վ.Հ. Սուլթանն, նոր Սահմանադրութեան առ ինքն սեպհականած իրաւանց զօրութեամբ, ըստ 119րդ. յօդուածոյ տրամադրութեան, ոտիկանութեան կոչմանէ և այլ վստահելի տեղերէ բստացած տեղեկութեանց համեմատ երկրին և օրինաց վտանգաւոր ու վնասակար ճանչցուած պաշտօնեայներն անմիջապէս պաշտօնէ ձգելով արտասահման ընելու բարձր և անբծնաբարելի հեղինակութիւն մը կը վայելէ, ըստ այս իրաւանց նախորդ եպարգոսը երկրին և օրինաց համար վտանգաւոր անձ մը ճանչցբելով, պաշտօնէ իջնալն և արտասահման ըլլալն հարկ տեսնուեր է, [illegible] կը հաստատուի մեր այս բսածը՝ կայս. հրովարտակին մէջ՝ սորա պաշտօնանկութեանը և տարագրութեանը վերաբերեալ հատուածովը, յորում բսուած է թէ «Միհաթ «հաթ բաշա բստ Սահմանադրութեան «երկրին սահմաններէն դուրս արտաքսուելու արժանի պատճառնե«րով հրաժարիլը հարկ տեսնուած է «և ին։» Ասով վ.Հ. Սուլթանն մեծ եպարգոսն իր պաշտօնէն ձգելով և առանց պաշտօնական քննութեան ու դատաստանի զայն տարագրելովը՝ Սահմանադրութեան հակառակ վարուած չըլլալէն զատ, Սահմանադրութեան ոգւոյն ալ կատարելապէս համաձայն ընթացք մը բռնած կըլլայ, երկրին շահատար և վտանգաւոր ըլլալուն վրայ իր համոզում գոյացուցած պաշտօնեայն, ոչ թէ բստ նախկին դրութեան աքսորի կամ բերդարգելութեան դատապարտելով, այլ Սահմանադրութեան չնորհած ազատութիւնը չարգելով՝ զանի երկրին սահմաններէն միայն դուրս հանել տալով, ուրկէ անդին ազատ է նա ուզած տեղը երթալու։

Եւ արդարև կատուդեմք թէ իշղէտոին չոգենաւը զանի ոտիկանութեան հսկողութեան տակ առած՝ մինչև Բիրէյա (Յունաստան) տանելով հոն դուրս հանելէն վերջը, տեղական իշխանութեան կողմանէ հարկ եղած վաւերական դրութիւնն առնելով ետ պիտի դառնայ ոտիկաններովը միասեղ, ազատ թողլով ընտարագրեալն որ Տաճկաստանէն դուրս ուզած կողմն երթայ բնակի։

Սորա տարագրութեանը նկատմամբ ալ հետևեալ մանրամասնութիւնները քաղած եմք։

Միհաթ փաշայ իւր բոլոր պաշտօնատարութեան աստիճաններէն, տիտղոսներէն ու պատուանշաններէն զրկուելով, լոկ Միհաթ անուամբը երկուշաբթի առաւօտ իշղէ ոսին չոգենաւը կ'նստի, որն որ կ'գայ Դամգաբույի բացը կ'կենայ իր ճանբորդութեանը պէտք եղած քանի մը կտոր կահ կարասիքը առնելու համար, որանք իւր ապարանքէն Դամգաբույի ծովեզրը բերուած կ'կենային ոստիկանաց հսկողութեան տակ։

Վ.Հ. Սուլթանը թոյլտուութիւն բրած բրած ըլլալով որ տարագրեալը իւր քնատեաց ալ հրաժեշտի եւ բաժանման ողջոյնը տայ, չոգենաւը Դամգաբույի բացը կեցած միջոցին, Միհաթ փաշայի հարէմ ալ չոգենաւը կերթայ, և քառորդի մը չափ առեն կենալէն ու ողջերթ մաղթեալէն յետոյ տրամութեամբ նորէն ետ դառնալով ցամաքը կելնէ։

Շոգենաւը տարագրելոյն կահ կարասիքը առնելուն պէս իսկոյն անիւները չարժելով կսկսի ճանբայ ելնել, տանիլ զինքը սահմաններէն դուրս հանելու։ Կըսուի թէ Միհաթ փաշա անկէ ետոլիոյ ճանբով Բարիզ, անտի ալ Լոտրա պիտի երթայ։

Միհաթի փաշայի պաշտօնանկութեանը նկատմամբ մեր ստացած վերոյգրեալ մանաւոր տեղեկութիւնները յիշատակելէն յետոյ, Լե-

ւանթի այս մասին իւր երեկուան թերթովը առանց ստուգութիւնը ե-րաշխաւորելու պատմած հետևեալ պարագայներն ալ հարկ կ'համարիմք հրատարակել սոսկ հետաքրքրութիւն մը յագեցնելու համար, առանց մեծ մասին հաւանականութիւնը կասկածելի համարելու իրաւունք ունենալով։

«Միտհաթ փաշայ եպարգոս անուանելէն ի վեր է որ, կըսէ, վ.Ե. Սուլթանին հետ անկեղծ և բարեկամական յարաբերութեան մէջ գըտնուելէ հեռի էր, այնպէս որ իւր խըրոխտ և գոռոզ վարմունքը շատ անգամ առիթ տուեր էր իրեն՝ Սուլթանին յանդիմանութիւնը լսելու, ատոր հետ մէկտեղ Սուլթանը սկսեր է եղեր կասկածիլ թէ Միտհաթ փաշայ Սահմանադրութիւնն հրատարակելովը ուրիշ ներքին դիտումներ մ'ունէր, խելակորոյս վեհապետի մ'անուանական իշխանութեանը ներքեւ բացարձակ դիկտատորութիւն մը վարելու։

Այս յանդուգն դաւադրութեան ալ երևան ելնելուն պատճառը հետևեալ դէպքն եղեր է։

Վ.Ե. Սուլթանը փափաք կ'յայտնէ որ տէրութեան գլխաւոր պաշտօնարանաց մէջ օտարազգի և մասնաւորապէս անգլիացի հմուտ, փորձառու և ձեռնհաս անձինք խորհըրդականութեան պաշտօն վարելու կոչուին, իսկ Միտհաթ փաշայ անհոգ և ամտարբեր կեցեր է Սուլթանին այս փափաքն իրականացնելու։ Կ'ենթրնի թէ անցեալ շաբթու այս խնդիրքին առիթ տուեր է որ կայսրը քանի մը խիստ դիտողութիւններ ուղղէ եպարգոսին, իր հրամանը ցարդ կատարած չըլլալուն համար։ Միտհաթ փաշայ կարճ պատասխան մը կ'տայ, և պալատէն մեկնելով իր ապարանքն երթալուն պէս, անպատկառ նամակ մը կ'գրէ Սուլթանին։

Պալատը կանչուելով ստիպողական հրաման կ'ղրկուի Միտհաթ բաշայի որ անմիջապէս ելնէ կայս. պալատը գայ։ Եպարգոսը պալատէն ներս մտնելուն պէս կը ձերբակալուի և առաջին սենեկապետը տէրութեան մատանին կը պահանջէ իրմէն։ Ան ատեն իւր նամակները ցոյց կըտան իրեն, որք դաւադրութեան մը մեղսակից ըլլալը կը հաստատէին, զորս չկարենալով ուրանալ Սուլթանին դիմումեանը կը դիմէ։

Անմիջապէս նախարարաց ժողովը գումարուելով պալատը, նախորդ եպարգոսը բարձր դաւաճանութեամբ յանցապարտ և մահուան արժանի կ'վճռուի։ Բայց Սուլթանը յիշեցընելով իրենց թէ քանի Սահմանադրութեան՝ ոչ ոք կրնայ դատապարտուիլ առանց հրապարակային դատաստանի, կը հարցուի Միտհաթ բաշայի թէ դաւաճանութեան յանցանօք դատաստանի ենթարկուիլը մի նախամեծար կը բռնէր, թէ Տաճկաստանի սահմաններէն դուրս թողուլ եղնելը։

Միտհաթ բաշա այս վերջինը, այսինքն կամաւոր տարագրութիւնը ընդունելով, կը հարցուի իրեն թէ կուզէ Յունաստան երթալ, զոր մերժելով կը պատասխանէ թէ, աւելի կուզէ Պրէնտիզի երթալ, բայց դըժբաղդաբար մէկ ստակ չունի։ Ատոր վրայ 500 ոսկի տրուելով իրեն անմիջապէս Իզմէտին չոգենաւը կը նստի ու կը մեկնի։

Մինչեռն թերթը ի լրոյ կը ծանուցանէ նաև թէ նոյն օրը ուրիշ մէկ քանի ձերբակալութիւններ ալ տեղի ունեցեր է, որոց մէջ կը գըտնըւին եղեր զօրապետ Շեվքէթ բաշա (Պուլկարիոյ պաշը պօղուքներուն հրամանատարը) և պետ. խորհրդոյ անդամ Ռեմալ պէյ։ Նախորդ Սուլթան Մուրատ ալ, որ Զրաղանի պալատը կը բնակէր, թօփղ ափուի պալատը վոխադրուեր է։

Ըստ մեզ վերոյիշեալ մանրամասնութեանց մեծ մասը անհաւանական համարելնուս գլխաւոր պատճառը սա է թէ, չենք կրնար այդ աստիճան յիմար և խելառ ըմբռնել նախորդ եպարգոսը, որ այսպիսի դըժուարին և կնճռոտ կացութեան մը և Թուրքիոյ ժողովրդեան այս աստիճան խեղճ և տգէտ վիճակին մէջ, լուսամիտ վեհապետ մը տապալելով անոր տեղ խելայեղութեան ախտին ենթարկեալ նախորդ Սուլթան մը բարձրացնելուն, և կամ ինքզինքը դիկտատոր-նախագահ մ'ընելու համար Տաճկաստանի հանրապետութիւն մը հրատարակելուն մէջ որոնել կամ գտնել կարծէ երկրին փըրկութիւնը։

Մենք այդ աստիճան անխելք ու անխոհեմ չէնք կրնար կարծել Պրինտիզիի կամաւոր տարագիրը, որ շատ չըներ իւր անձը իբր իրական երաշխաւորութիւն ցոյց կ'տայր մեծ տէրութեանց, բարեկործութեանց անթերի գործադրութեանը համար։

Ինչ'ւ թէ իւր անկմամբը։ իւր ըսկըսած մեծ գործն ալ միատեղ չկ'նար։

—Կը լսեմք հաւաստի աղբիւրէ թէ, Օտեան էֆ. հեռագրաս մայրաքաղաքս կանչուեր է, ճանբուն վրայ առանց Միտհաթ բաշայի հետ տեսակցելու։

—Նմանապես կիմանամք վստահելի աղբիւրէ թէ Բալթէր. Ազրասհամ բաշայն ալ վ.Ե. Սուլթանին կողմանէ յատկապէս հեռագրաս կ. Պոլիս հրաւիրուեր է, սակայն բաշային որ տեսն ճամբայ ելնելը տակաւին յայտնի և որոշուած չէ։

—Կայսերական հրովարտակաւ հրամայուած պաշտօնափոխութեանց մէջ, որոց ցանկը երեկուան թերթիվնիս հրատարակեցինք, նոր պաշտօնի կոչուողներէն առանց մակառնունի Օհաննէս էֆ. անուամբ երկու համառօտ անձինք գտնուելով, չըվոխթութեան տեսի չ'թողլ համար հարկ կը համարիմք յաւելուլ իբր տեղեկութիւն թէ,

Բիւթպէյի պալէային աստիճանաւ, թիճարէթի և երկրագործութեան պաշտօնեայ քնարուողն է Զամիչ Օհաննէս էֆ. որ պետ. խորհրդոյ անդամ էր։

Մէարիֆի պաշտօնէութեան միւս-թէշար քնարուողն ալ Սագըզ Օհաննէս էֆ.է որ Իսթինաֆի Ատեանին նախագահներէն մին էր։

—Եղած վերջին պաշտօնափոխութեանց վրայ թափուր մնացած պաշտօնատեղիներն են՝

Բարիզի և Պէրլինի դեսպանութիւնները,

Պօլսոյ քաղաքապետութիւնը,

Բերայի թաղապետութիւնը,

Հէրսէքի կուսակալութիւնը։

Ասոնց պաշտօնավարներն տակաւին մինչև երեկ չէին քնարուած։

—Նորընտիր մեծ եպարգոսը եւրեկ արքունի կարգի պաշտօնէից ժողով մը գումարեց, յետոյ կայս.հրամ վարտակաւ նորոգ պաշտօնի կոչուող բոլոր բարձրաստիճան անձանց հետ միատեղ, շնորհակալութեան համար կայս. պալատը երթալով վ.Ե. Սուլթանին նախագահութեանը ներքև ժողով մ'ալ հոն գումարուեցաւ։

—Օտար տէրութեանց գործակատարներն երէկ ք. Դուռն երթալով, Մեծ եպարգոսին և բոլոր նորոգ պաշտօնի կոչուող անձանց քնարուելութիւնը շնորհաւորելէն յետոյ Սալֆէլմ բաշայի հետ խորհրդակցութիւն մ'ունեցան։

—Տէրութեանց մօտ գտնուող օսմ. դեսպաններն այս անգամ իրենց ամսականին մէկ երրորդ մասը Դանձուն թողեր են իբր պատերազմին նպաստ։

—Ոսկւոյ հետ թղթադրամին արժէքը յարդի և կանոնաւորութեան մէջ պահելու համար, Գանձուց պաշտօնէին նախագահութեամբը յանձնաժողով մը կազմուեր է կըսուի։

—Վերջին օրերս տեղի ունեցած վոխթորիկներէն այլևայլ տէրութեանց դրօշակ կրող 100էն աւելի նաւ քնկըղմեր ու խորտակեր է։

—Վստահացուցիչ տեղեկութեանց և հեռագրաց վրայ Փոնսօլիտի դիւանէն այսօր նորէն բարձրանալ սկսելով, այսօր 13·15 փըղի բացուեցաւ։

Ղալաթիա Դշ. 23 Յունվար

ԸՆԴՀ. ՊԱՐՏ. ԱՐԺ.

Բաց	12 59
Գոց	13 02
Բարձր գին	13 07
Ցած գին	12.38

Փախ. 63/	Ֆր.	—
» 65 /	»	—
« 69 /	»	—
» 73 /	»	— —
Գանձատոմս		—.—
Սօսիէթէ ծէնէրալ		3.—
Սօսիէթէ Օթօման		2.15
պանք սը Տօնաթ.		3.—
Փրէսի ծէնէրալ		5.—
Թրամվէյ	»	1–45
Րուսմ. Երկաթուղի		56 —
Րումմ. կարօն		
Ֆօնս. »		
Տօկոս		—
Ըընօր		—
Հէվալէսիդ		—

ԸՆԹԱՑՔ ԴՐԱՄՈՑ

(Օսմ. ոսկի 100 դրչ է հաշ.)

Անգղ. ոսկի	109.35
Դաղղ. »	87.28
Բօլ	88.
Ֆարպօն արծաթ	16.25
» թղթադրամ	14.
Ֆրըմից	31.25
Հինգնոց	11.—
Մէճիտիէ	12 20
Ձերմակ մէճիտ	4. 10
Գղինէ	16 .20
Թղթադրամ գոցուած	169.20

ՋՈՐԵՐԵԶՈՒԵՑԻ

Դ Ի Ա Ն Ա Կ Ա Ն

Օ Ր Ա Ց Ո Ց Ց

ՋԱՐԴԱՐԵԱՆ

Առևտրական՝ահեղհակներու և սրահ-ներու մէջ գրուելու համար յատկապէս չինուած զարդարուն այս օրացոյց տոնատա-կը ,որ (Ն. Տ.) ցունվ. 1էն՝ այսինքն 78 դեկտմ. 20էն կսկսի ամբողջ մէկ տարուան համար, այս տարի ևս իր լոյս ընծայուեցաւ։

Կ՚ընդունուի Ք. Գալֆա Սուլթան-Չամամ, Ջարդարեան Գործարան Թիւ 14։

ՇՈՎԸՆ ԶԸ ԲՌՆՈՒԵԼՈՒ ԴԵՂ

Բաղադրութեամբ

Լ. ՏԻՒՆԵԱ ԴԵՂԱԳՈՐԾԻ

Ծովային ճանապորդաց համար անհրաժեշտ եղած սոյն հեղուկը որ ամեն անգամ ծովէ բռնուելուն մէկ խահուէյի դդալ մը սոյն դեղէն առնելով, կրկին չափովը պարզ ջրի մէջ խառնելով խմած ատենը մարդ վերստին իր հանդարտ ու առողջ վիճակը կստանայ, կը գտնուի Լ. Տիւնեայի դեղարանը, Ղալաթիա Մեծ փողոց, թիւ 108 մէկ հնչը 2 ու կ ո ֆր. գնով։

ՄԻՆԱՍԵԱՆԻՆ ՄԱՂԱԶԱՆ ԴՏՆՈՒԱԾ

ՈՒ

ՓԱՆԱՍՔ

կոչուած տաւի դեղը բոլորովին խստեղէն, ներէ բաղադրուած ըլլալով թէ՛ ներսէն և թէ՛ դուրսէն կ՚գործածուի ու բաղմաթիւ տաւեր ու հիւանդութիւնները շուտով կը բըժշկէ, ինչպէս որ վարը յիշուած է։

Ամեն տեսակ ֆովի, Ստամոքսի, մէլքի կամ Աղիքներու տաւեր. ու նաև թանչք, ֆօլերա և այլ ամառուան հիւանդութիւններ ունեցողները այս դեղէն խմելու են հետևեալ կերպով։ Նէս գաւաթ ջուրի մէջ չէյ ապուրի գրգալէն աւելի շաքար, վրան լեցուր անուշի դրգալ մը փանասք, տղէկ մը խառնէ ու խմէ։ Կոկորդի հիւանդութեանց և Ուռեցքի համար դեղը վերոյիշեալ կերպով պատրաստէ ու ժամը կտ երկու ժամը հեղ մը մէկ կամ երկու անուշէ դրգալ այն բաղադրութենէն խմէ։ Ցօղտաւեր բիւմաթիզմ, Ոտքի տաւեր, Ստամոքսի ու տեսակ տեսակ կռնակի տաւերու համար դուրսէն փանասք քսելով աղէկ մը չիեղուի։ Ակռայի տաւեր համար քիչ մը բամպակ փանասէի մէջ թաթխելով տաւած ակռային վրայ դնելու է։

Ամեն պատեհ երբոր տաւեր մը համար դուրսէն փանասք քսել հարկ ըլլայ, էթէ քիչ մ՚ալ խմուի աւելի շուտ բժշկութիւն կըլլայ։

Մարմնոյն այրուած կամ ճըմլուած տեղերը բժշկելու համար վտանգը պատահածին պէս փանասէէն վրան աղէկ մը լուղնելու է։ Դանակով ևլն. կտրուած վերքերը բժշկելու համար արիւնը չի սրբած չուռով մը վերքը կապելու և կապին վրայէն փանասք լեցնելու է մինչև որ լաւ մը թրլի։ փանասէն նաև արեան չրջանը կարգադրէ ու բոլոր բնութիւնը կը զօրացընէ։

Այս դեղին ծգտակարութեանը վրայ երկարօրէն գրել աւելորդ կը համարենք. գործածողները զայն միշտ կը գովեն, ուզողը կրնայ անձամբ փորձել. գինն աժան է։ կը ծախուի Մինասեան և Ընկերաց Ամերիկեան վաճառատունը որ Ի Ղալաթիա կ. Գալը յ։

ՇԱՀԷՆՇ Ի ՍԻՊԻՐ

ԿԱՄ

ԳԱՂԹԱԿԱՆԱՑ ՀԱՑԸ

ԳՐՆՑ

Ս. ՏԷՐ ՍԱՐԳՍԵՆՑ

Ներսէս Ե. Կաթողիկոսի օրով, իբր աղատամիտ դաղաբարայն համար Սիսեբինի աքսորեալ Շատախցի Շահէնի կէնսագրութեանը հետ, մեր ազգային գաւառական, ընկերական և ընտանեկան հին և նոր կենաց յատուկ նկարագիրն ընդգրկող վիպատանական ձևի տակ յօրինուած ընտիր և հետազրգրական աշխատութիւն մը 408 երեսէ բաղկացեալ, յորում ժրաջան հեղինակը գեղեցկական կենաց նկարագրին հետ չէ զըլացած նաև մեր գաւառական կէնաց ճոխ բարբառներու ու ոճերուն մէջէն ընտրելագոյններէն առնելով հայ բանասիրաց իբր ճաշակ ներկայացընել։

Հետաքրքրական ընթերցման արժանի սոյն գիրքը կ՚գտնուի գլխաւորաբար Կ. Գալֆա Եէնի ճամի փողոց Զիլինկիրլէր ճատէսի Ս. Գ., Եաղմաճեանի դրատունը և բոլոր գրավաճառաց քով։

Գինն Շուկէս ֆրանք։

ՄԷԼԱՆՕՃԷՆ

ԵՂԱԶՈՒՐ

ՁԵՐ ԱԿ ԱԶԵՐ ՆԵՐԿԵԼՈՒ

Այս դեղը, որ մէկ վայրկենի մէջ և ամեն գոյնով կը ներկէ ճերմակ մազերն ու մօրուքները, առանց վընասելու մորթին և առանց անախորժ ո՛և է հոտ մ՚ունենալու վտրձուած յատկութիւն մ՚ունենալով կը գտնուի Տէլլա Սուտայի, Զօպանեաշի և Քիւչիւքեանի դեղատուններէն։

ԳԱՏԿԵՐԱԶԱՐԴ

Ք Ե Ր Ա Կ Ա Ն

ՊԵՐԳԵՐԵԱՆ

Ի ԳԼԽՏ ՄԱՆԿԱՆՑ

Սրուեստադէտ՝ հրատարակչին ձեռօք փորագրեալ և կալվանօբլաստի եղած ընտիր և մաքուր 150 հատ պատկերօք, մաքուր Թղթի վրայ տպագրութեամբ, 18 ե. բեսէ բաղկացեալ նոր այբբենարան մըն է որոյ մինակ գնոյն վրայ խօսելով տակաւ Ամերիկայի մէջ անգամ ասանկ գործ մը այսքան աժանութեամբ տեսնուած չէ։

Կեդրոնատեղին է Սուլթան—Չամար Ջարդարեան գործարան Թիւ 14, կ՚գտնուի նաև բոլոր դրավաճառաց քով։

Գինն 1 դուրչ։

Դպրոցաց համար 100ին 10 դեղչ կըլլայ։

Խասքէօյէն Բրօթէսթանթի ժողովարանքն իմիտուալինտ պուլունան վասը ամիր արսա սաթլըդ օլուպ, վէ խաթէյէնէ խաթէսէրի մզդաարը վէրիլէսէլիլէճէղինտէն, զիատէ մա լիմաթ ալմադ խաթէյէնլէր Ղալա Թաատա Մինասեան Ամէրիգան մա դաղասքնտա Մինասեան Պետրոս ա-ղայա միւրաճաաթ էյլէմլէրի իչան օլունուր։

ԱՌԱՋՆՈՐԴ

ԲՆԱԳԻՏՈՒԹԵԱՆ

ՆԱԽՆԱԿԱՆ ԴԱՍԵՐՈՒ

Ն Ի

ԺՈՂՈՎՐԴԵԱ ՀԱՄԱՐ

Երկասիրեց

Մ. Ց. ԱՂԱՊԱԼԵԱՆ

Այս ամենակարևոր գիտութեան ըստ կըզբունքները ժողովրդեան ամեն կարգերուն մէջ տարածող և միանգամայն ազգային դպրոցին վարժարանաց Նախնական դասերու յամար դասագրքի մը պակասութիւնը լեցնող ազատ եղած էր։ Ահա այն պակասը լեցուց այս անգամ մեծ. Մկրտիչ էֆ. Աղապալեան երկասիրելով և հրատարակելով սոյն կարևոր մատենիկը որ վերոյիշեալ կրկին նպատակներուն խիստ լաւ կը ծառայէ։

190 երեսէ բաղկացեալ և 38 փորագրեալ գեղեցիկ պատկերներով զարդարուած է։ Կ՚գտնուի Եէնի—Ճամի Զիլինկիրլէր ճատէսի թիւ 3 Ս. Գ. և Եաղմաճեան գրատունը և ուրիշ գրավաճառաց քով։

Գինն 1 ֆր.